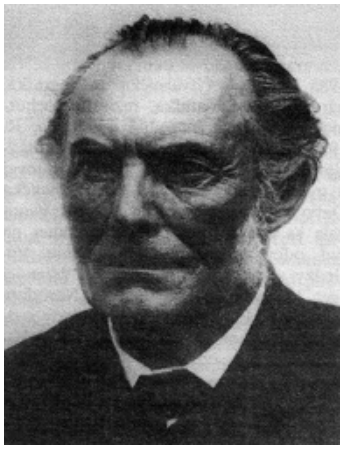
Holuby Jozef Ľudovít (1836-1923) :)

Národopisec a botanik.

V rokoch 1845-1850 študoval na gymnáziu v Modre, v rokoch 1850-1858 na evanjelickom lýceu v Bratislave, roku 1860 na teologickej fakulte vo Viedni. V rokoch 1860-1861 evanjelicky kaplán v Skalici, v rokoch 1861-1909 farár v Zemianskom Podhradí, od roku 1909 na odpočinku v Pezinku. Začiatky Holubyho záujmu o ľudovú kultúru súviseli s jeho botanickými výskumami. Zhromažďoval údaje o liekoch, ktoré ľud zhotovoval z rastlín, a o chorobách, ktoré nimi liečil. Bezmála 50-ročný pobyt v Zemianskom Podhradí a dôkladná znalosť mentality tamojšieho ľudu a okolia umožnila získať inak ťažko dostupný materiál o magických formách liečenia, čarovaní, zaklínaní, začitovaní, o viere ľudu v zázračnú moc niektorých rastlín, predmetov, vecí, zvierat a ľudí. V rokoch 1869-1921 publikoval o tejto problematike v domácich i zahraničných časopisoch desiatky štúdií, ktoré sa vyznačovali exaktnou formou podania a objektívnym vedeckým nazeraním na problematiku. Na základe množstva čarodejných praktík a povier, ktoré boli medzi ľudom v tom čase rozšírené, dospel k názoru, že ľud má dvojakú vieru: kresťanskú pre verejnosť a súkromnú založenú na viere v čary a povery. Vyzdvihol ich význam pre rekonštrukciu pôvodných názorov ľudu. Zaoberal sa aj otázkou totožnosti poverových predstáv u rozličných národov, ktoré považoval za doklad o spoločnej pravlasti. Zdôrazňoval však, že v novej vlasti sa tieto predstavy ďalej vyvíjali pod vplyvom nových podmienok. Poukazoval na kresťanské prvky, ktoré ako nové prenikali do pôvodného zvykloslovia, a na preberanie pohanských prvkov do kresťanskej cirkvi obradov. Nezastával v tom čase rozšírený názor o statickosti ľudovej kultúry. Príčiny pretrvávania poverčivosti videl v nevzdelanosti a chudobe ľudu. Veľké rozdiely v materiálnej a duchovnej kultúre na Slovensku vysvetľoval rozdielnym sociálnym a hospodárskym postavením ľudu a až na druhom mieste geografickými a klimatickými podmienkami. Z problematiky liečenia rozšíril Holuby svoj bádateľská záujem o ďalšie oblasti. Uverejnil štúdie o veštení, mytológií, kozmogónií. Na základe archívnych prameňov vypracoval príspevky o viere v bosorke a o súdy s nimi. Opisuje výročné a rodinné zvyky, zaznamenal rozprávky a povesti, príslovia, porekadlá, detské hry, riekanky a piesne. Pod vplyvom českého muzeológa J. Koulu venuje pozornosť ľudového odevu a pre Národopisné múzeum v Prahe zozbieral množstvo krojov, ľudové umelecké výrobky a predmetov každodennej potreby. V úsilí čo najpresnejšie zachytiť jednotlivé javy ľudovej kultúry robil akvarelové kresby krojov, keramiky, ľudového interiéru, ktoré majú veľkú dokumentárnu hodnotu. Holuby je v slovenskom národopise konca 19. a začiatkom 20. storočia výnimočnou osobnosťou šírkou problematiky, ktorú obsiahol. Množstvo precízne a vedecky objektívne interpretovaných faktov, často dopĺňal archívnymi údajmi a vďaka znalosti zahraničnej literatúry radil do kontextu európskej národopisnej problematiky.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania